

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SCENARIUSZ LEKCJI

„Ogród dendrologiczny okiem biologa- lekcja w terenie”

*Scenariusz opracowany w ramach projektu
„Powiślańska Szkoła Ćwiczeń – Kwidzyn”,
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.*

SCANARIUSZ LEKCJI

1. Przedmiot: biologia

2. Etap edukacyjny: III zakres podstawowy

3. Klasa: 3

4. Czas trwania: 60 minut

5. Temat zajęć/lekcji: Ogród dendrologiczny okiem biologa- lekcja w terenie.

6. Cele zajęć/lekcji:

Cel ogólny: Poznanie bioróżnorodności flory ogrodu dendrologicznego.

Cele operacyjne:

Uczeń potrafi:

- wyjaśnić pojęcie różnorodności biologicznej,
- wymienić i scharakteryzować rodzaje różnorodności biologicznej: genetyczna, gatunkowa, ekosystemowa,
- wyjaśnić znaczenie restytucji i reintrodukcji dla zachowania bioróżnorodności,
- uzasadnić konieczność zachowania bioróżnorodności,
- korzystać z klucza do oznaczania roślin,
- omówić wybrane gatunki roślin ogrodu dendrologicznego,
- właściwie zachować się podczas zajęć terenowych,
- docenić walory przyrodnicze ogrodu dendrologicznego.

7. Treści nauczania z podstawy programowej realizowane w czasie zajęć/lekcji:

Różnorodność biologiczna, jej zagrożenia i ochrona.

Uczeń:

- przedstawia typy różnorodności biologicznej: genetyczną, gatunkową i ekosystemową (IX.1),
- wymienia główne czynniki geograficzne kształtujące różnorodność gatunkową i ekosystemową Ziemi (klimat, ukształtowanie powierzchni) (IX.2),
- podaje przykłady miejsc charakteryzujących się szczególnym bogactwem gatunkowym; wykazuje związek pomiędzy rozmieszczeniem biomów a warunkami klimatycznymi na kuli ziemskiej (IX.3),

- wykazuje wpływ działalności człowieka (intensyfikacji rolnictwa, urbanizacji, industrializacji, rozwoju komunikacji i turystyki) na różnorodność biologiczną (IX.4),
- wyjaśnia znaczenie restytucji i reintrodukcji gatunków dla zachowania różnorodności biologicznej; podaje przykłady restytuowanych gatunków (IX.5),
- uzasadnia konieczność zachowania tradycyjnych odmian roślin i tradycyjnych ras zwierząt dla zachowania różnorodności genetycznej (IX.6),
- uzasadnia konieczność stosowania różnych form ochrony przyrody, w tym Natura 2000; (IX.7).

8. Metody pracy z uczniami (z uwzględnieniem uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych): pokaz, wykład, ćwiczenia terenowe, dyskusja.

9. Środki dydaktyczne wykorzystane przez nauczyciela i przez uczniów:

aparaty fotograficzne (szkolne lub własne uczniów), karty pracy, rośliny ogrodu dendrologicznego, klucze do oznaczania roślin, tablice informacyjne w ogrodzie dendrologicznym.

10. Przebieg lekcji:

I. Faza wprowadzająca: (około 10 min)

- czynności organizacyjne: powitanie uczniów, przypomnienie zasad zachowania podczas zajęć terenowych, w tym fotografowania roślin,
- wprowadzenie do tematu zajęć:

Przedstawienie podstawowych informacji na temat odwiedzanego ogrodu dendrologicznego min. celów, położenia i wieku składu flory. Warto wykorzystać materiały promocyjne na ten temat.

II. Faza organizacyjna: (około 40 min)

- nauczyciel zadaje uczniom pytanie: „Czy jest różnorodność biologiczna?”,
- uczniowie odpowiadają a nauczyciel porządkuje wiedzę uczniów odnosząc się do różnorodności biologicznej odwiedzanego ogrodu dendrologicznego,

- następnie nauczyciel omawia rodzaje bioróżnorodności: genetyczną, ekosystemową, gatunkową. Uczniowie podają przykłady do każdego z rodzaju,
- uczniowie dobierają się w zespoły dwuosobowe a nauczyciel rozdaje materiały: klucze do oznaczania roślin, karty z ćwiczeniami,
- nauczyciel lub przewodnik oprowadza i opowiada uczniom na temat roślin w ogrodzie dendrologicznym, wskazanie ich cech charakterystycznych, wymagań oraz zastosowań poszczególnych gatunków,
- uczniowie wykonują zdjęcia, słuchają i uzupełniają zlecone ćwiczenia,
- nauczyciel podczas spaceru wyjaśnia pojęcia *restytucja* (przywrócenie gatunku zagrożonego wyginięciem), *reintrodukcja* (ponowne wprowadzenie na stare miejsce bytowania rodzimych gatunków roślin i zwierząt. Prowadzący nawiązuje do roli ogrodów dendrologicznych dla gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem,
- następnie nauczyciel pozostawia uczniom około 15 minut na samodzielne zwiedzanie ogrodu i pracę z materiałami.

ćwiczenia dla uczniów:

- 1) Na podstawie opisów etykiet uzupełnij tabelę wypisz po jednej roślinie zgodnie z zastosowaniami, cechami, wykonaj szkice roślin. Możesz wykorzystać również klucze do oznaczania roślin w przypadku etykiet.

<i>cecha rośliny, zastosowanie</i>	<i>nazwa polska i łacińska rośliny</i>	<i>szkic</i>
ozdobne liście		
stanowisko słoneczne		
miejsca zacienione		
drzewa iglaste		
drzewa liściaste		
krzewy kwitnące		

2) Która z obserwowanych roślin najbardziej Ci się spodobała, wykonaj jej zdjęcie lub szkic oraz uzupełnij poniższe informacje:

- nazwa polska
- nazwa łacińska
- stanowisko, wymagania do życia
- inne informacje
- szkic/zdjęcie

3) Uzasadnij dlaczego należy dbać o zachowanie bioróżnorodności.

III. Faza podsumowująca: (około 10 min)

- nauczyciel pyta uczniów o wrażenia z zajęć terenowych, zbiera karty z ćwiczeniami, odczytuje przykładową pracę ucznia,
- nauczyciel prowadzi dyskusję na temat wartości bioróżnorodności.

11. Informacje dodatkowe:

Formy pracy: praca w grupach, zbiorowa

Umiejętności kształtowane w czasie lekcji: praca w zespole i społeczna aktywność, poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł.

Znaczenie wycieczek w kształtowaniu postaw:

Wycieczki biologiczne służą rozwijaniu uzdolnień i zainteresowań biologicznych, prowadzą do zwiększenia aktywności uczniów. Umożliwiają one:

- nasilenie kontaktów uczeń- nauczyciel, uczeń-uczeń,
- pogłębienie więzi emocjonalnych z przyrodą-są źródłem doznań estetycznych i emocjonalnych,
- rozwijają wrażliwość estetyczną uczniów,
- zachęcają do racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody,
- motywują do aktywnego włączania się młodzieży do prac na rzecz ochrony przyrody i ochrony środowiska człowieka,
- rozwijanie umiejętności organizacyjnych uczniów przez udział np. w planowaniu trasy wycieczki.

Znaczenie wycieczek w kształtowaniu umiejętności uczniów:

- koncentrowanie uwagi na określonych obiektach, na istotnych cechach budowy, procesach i zjawiskach życiowych roślin i zwierząt,
- rozpoznawanie cech taksonomicznych,
- dokonywanie pomiarów i oceny stopnia skażenia powietrza, wód i gleby oraz jego wpływu na obecne gatunki roślin (polecana współpraca z nauczycielem chemii).

Realizacji tychże celów służą min.:

- zamierzone i planowane obserwacje organizmów, zjawisk i procesów, dokonywanie spostrzeżeń i kształtowanie pojęć,
- posługiwanie się środkami dydaktycznymi i przyrządami (np. kluczami do oznaczania roślin, atlasami, lupą, kwasomierzem glebowym),
- dokonywanie różnorodnych pomiarów oraz graficzne ich przedstawienie.

Zadania tego typu wycieczek mają duże znaczenie w nauczaniu przyrody, biologii i ochrony środowiska. Niewątpliwie ważnym aspektem jest przygotowanie uczniów do takich zajęć, uprzednie zaopatrzenie w niezbędny sprzęt wycieczkowy w zależności od jej charakteru.

Na początku zajęć należy zapoznać uczniów z regulaminem danego ogrodu dendrologicznego.

Niezbędne jest uprzednie przygotowanie nauczyciela do takich zajęć. Prowadzący powinien dokonać lustracji wybranego terenu, zapoznać się z gatunkami roślin, rzeźbą terenu, z układem ogrodu dendrologicznego. Konieczne jest wcześniejsze ustalenie trasy zwiedzania danego terenu, zdobycie przewodnika po ogrodzie dendrologicznym.

Literatura:

Stawiński W., Dydaktyka biologii i ochrony środowiska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, Poznań 2000.